

Veldwerkplaats:

Habitat verbeterende maatregelen voor aquatische fauna in poldergebieden

02 juli 2009

Rudi Terlouw,
Regiohoofd Veenweiden,
Zuid-Hollands Landschap

KRIMPENERWAARD

- Veenweidepolder van circa 12.500 ha.
- Overwegend klei op veen en veengronden met een veraard dek.
- Drooglegging tussen de 30 en 80 cm, gemiddeld 40-50 cm.
- Waterkwaliteit slecht tot matig

Veenweidenpact in uitvoering

- LI-gebied 10.000 ha.
- 2450 ha functiewijziging naar natuur plus 30 ha Ecologische Verbindingszone.
- Hier binnen verplichte realisatie van ca. 500 ha Natte As die Reeuwijkse plassen (noord) met Ablasserwaard (zuid) verbind.
- Gewenste doeltype verhouding:
 - 43% Weidevogelgrasland
 - 35% Nat en Vochtig schraalgrasland
 - 22% Moeras en open water

Overige eisen VW-pact

- Water is sturend dus functie volgt peil.
- Zo min mogelijk verschillende peilgebieden.
- Recreatief medegebruik optimaal inzetten waar natuurdoel dit toelaat.
- Waar mogelijk agrarisch medegebruik stimuleren.

Knelpunten

- Matige tot slechte waterkwaliteit.
- Vermeste toplaag op veengrond leidt tot zeer lange beheerinspanning om botanische doelen te bereiken.
- Verschillende drooglegging eisen voor weidevogel- en vochtige- / natte schrale graslanden.

AANPAK

- Voorzuiveren inlaatwater in helofytenfilter.
- (Geringe) peilopzet.
(tot basis drooglegging van 30 á 35 cm in de zomer)
- Botanische percelen afplaggen.
(10 tot 15 cm tot basis drooglegging van 20 tot 25 cm in de zomer).
- Weidevogel en botanische doelen hierdoor in zelfde peilvak mogelijk.
- Moeras zoveel mogelijk in zelfstandige peilvakken situeren.

SLOTEN EN WATERGANGEN

De Krimpenerwaard heeft een eenvoudige structuur

Percelen van 25 meter breed en een kilometer lang en dit heel veel keer naast elkaar steeds gescheiden door een sloot!

Dit betekent:

- 12 tot 15% van het gebied is open water
- Ruim 500 meter sloot per hectare;
- Dat is 1000 meter oeverschonen per jaar en éénmaal per 4 jaar 500 meter baggeren
- Stel oeverschonen gemiddeld op €0,15 en baggeren op €0,40 per m¹.
- De jaarkosten voor het slootbeheer bedragen derhalve €200,00 per ha terrein in eigendom!
- Helaas voorziet de beheersubsidieregeling niet in deze kosten.

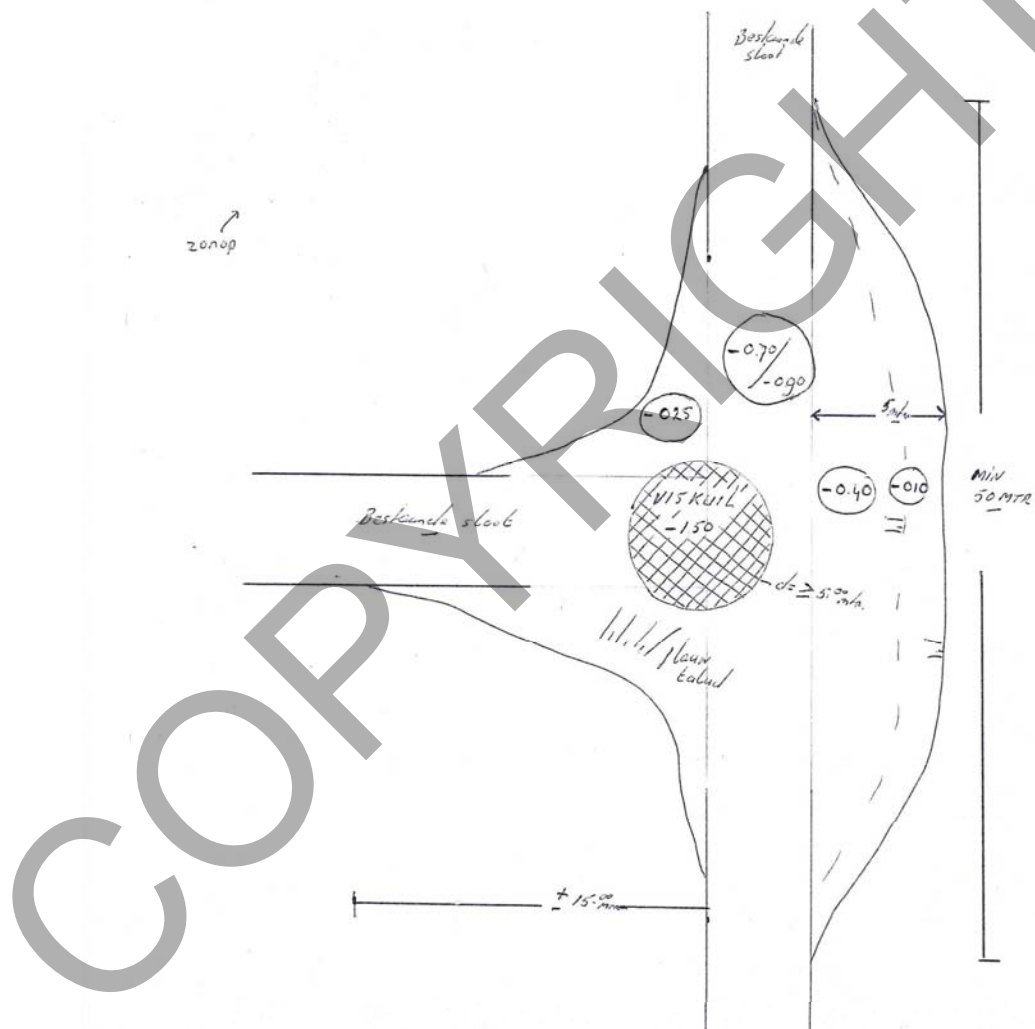

ENKELE INRICHTINGS MAATREGELEN

COPYRIGHT

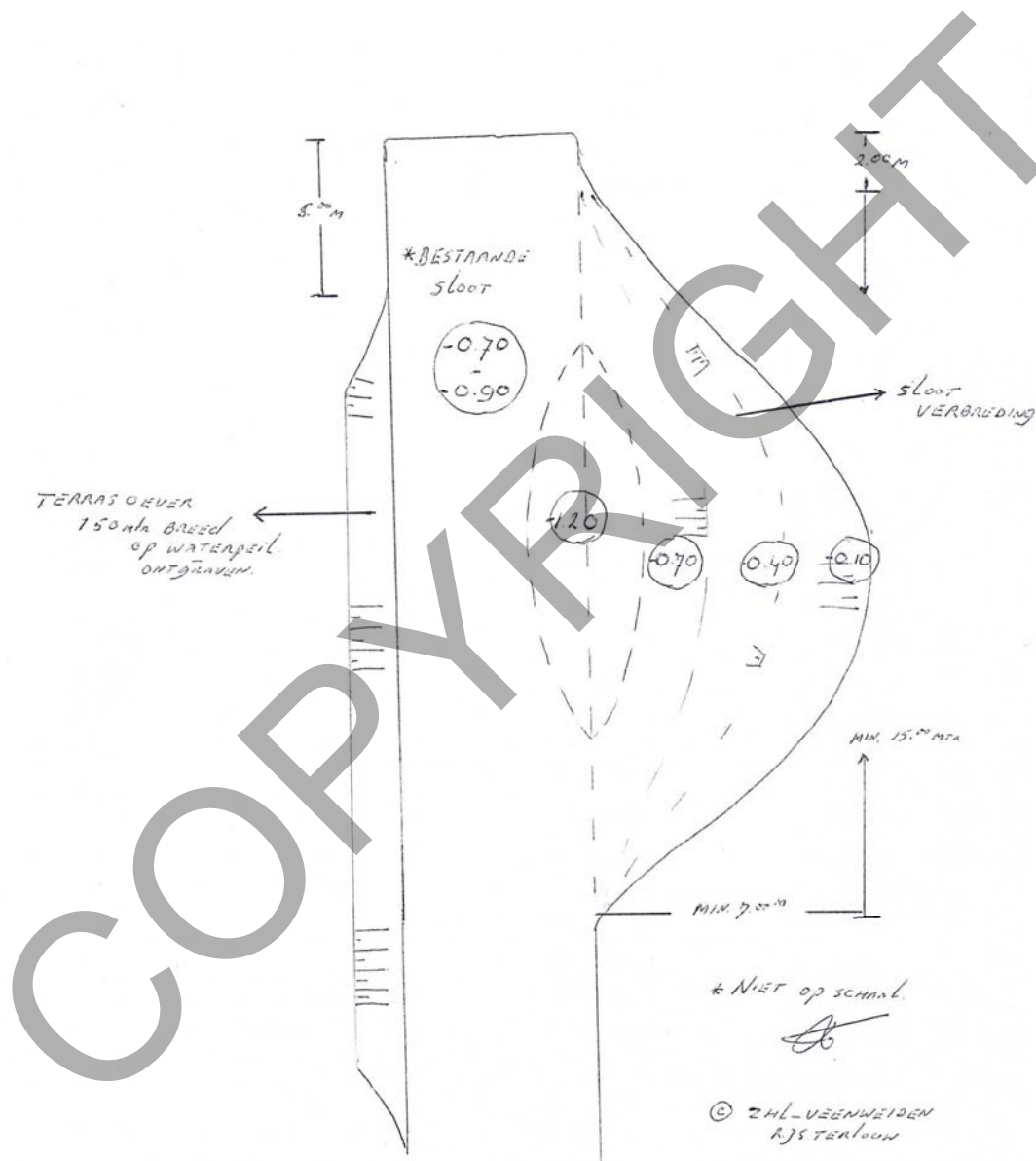

Inrichting op een driesprong van sloten

Maatregel bij dode slooteinden

PRINCIPE DETAILS OEVERINRICHTING VAN SLOTEN

ALGEMEEN.

Een deel van de doeltypen van natte en vochtige schraal graslanden en moerasnatuur kan worden gerealiseerd door de aanleg van natuurvriendelijke oevers, het inrichten van kopeinden tegen een achterwetering of het inrichten van overhoeken. Een voordeel van het inrichten met kleinschalige elementen is gelegen in het feit dat de vrijkomende grond meestal ter plaatse kan worden verwerkt. In dit verband dient deze notitie in samenhang met de Notitie Grondverwerking langs oevers te worden gezien. Om een principe berekening te maken is er hier van uit gegaan dat de gemiddelde drooglegging 0,50 meter min maaiveld bedraagt. Bij peil opzet worden de vrijkomende hoeveelheden uiteraard kleiner. Als algemene opmerking wordt tevens mee gegeven dat het aanbeveling verdient natuurvriendelijke oevers alleen aan te leggen langs sloten met een boven breedte van minimaal 5 meter en nooit aan twee zijde van de sloot te werken. Voor het (machinale) beheer van de natuurvriendelijke oever is het van belang dat deze een maximale breedte van 5 meter hebben. Vanuit de subsidieregeling Programma Beheer is het verder van belang dat de minimale oppervlakte 0,5 hectare bedraagt. Daar waar dit als gevolg van een te kleine perceel lengte niet kan worden gerealiseerd is het mogelijk om ook de aansluitende kopeinde in te richten.

"GELEIDELIJKE OVERGANG"

In een flauw talud dat wordt ingestoken op ca. 0,20 m onder de waterspiegel wordt naar het maaiveld geplagd. Het plaggen dient niet in een vloeiend talud te gebeuren, maar in een enigszins getrapt profiel. Op deze wijze ontstaan smalle vegetatiezones van grote helofyten naar vochtig schraalgrasland.

Functie: grote helofyten, schrale oevervegetatie, diverse overgangen, dekking voor aquatische fauna en amfibieën, landbiotoop libellen, overige insectenfauna.

Grondbalans: Vrijkomende grond ca. 2,50 m³ / m¹

"PLASBERM"

De plasberm heeft als principe dat hij permanent watervoerend is. De aanlegdiepte kan variëren van enkele centimeters onder het laagste waterpeil (zomerpeil) tot maximaal circa 0,25 m onder het zomerpeil. De vegetatie zal kunnen gaan bestaan uit riet, riet/ruigte of grote helofyten.

Functie: riet en riet/ruigte vegetaties met bijbehorende faunasoorten; grote helofyten; insectenfauna; dekking voor aquatische fauna;

Grondbalans: Vrijkomende grond ca. 3,50 m³ / m¹ bij 60cm plagdiepte (elke 10 cm afwijken van de aanlegdiepte scheelt 0,50 m³ / m¹).

"DRASBERM"

De drasberm heeft als principe dat de bodem vrijwel permanent water verzadigd is. Bij het hoogste waterpeil mag de berm enige tijd inunderen. In de zomermaanden mag inundatie optreden maar niet langer dan een week achtereen optreden. Het vegetatietype dat zich ontwikkelt is sterk afhankelijk van het maaibeheer van de berm. Het kan bestaan uit grote helofyten, bloemrijke natte ruigte en natte en vochtige schrale graslandtypen.

Functie: grote helofyten; insectenfauna; amfibieën; vochtige en natte schrale graslanden.

Grondbalans: Vrijkomende grond ca. 2,20 m³ / m¹ bij 40cm plagdiepte.

"PARALEL GREPPEL"

Bij dit oeverprofiel wordt direct naast de eigenlijke sloot een smalle strook (0,50 tot 1,00 m tot net boven het laagste waterpeil afgeplagd (zomerpeil). Aansluitend wordt in een breedte van circa 2,00 m een laagte aangelegd die max. 0,25 cm onder het zomerpeil wordt aangebracht. Vanaf deze laagte wordt in een vloeiend talud naar het maaiveld gewerkt.

Functie: amfibieën; visfauna; grote helofyten; rietvegetaties;

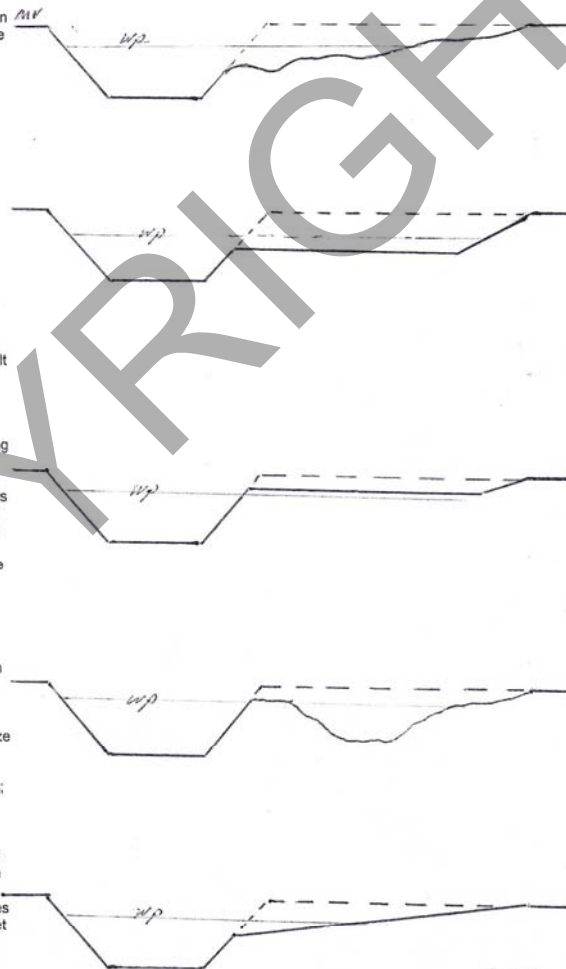
Grondbalans: Vrijkomende grond ca. 3,00 m³ / m¹.

"TALUD BERM"

Bij een taludberm wordt in een flauw talud de oever relatief vloeiend naar het maaiveld geprofileerd. Afhankelijk van de aanvangsdiepte (onder-, op of boven het waterpeil starten met het profiel) wordt het talud flauwer en treden er nuances op in de doeltypen (riet, riet/ruigte en grote helofyten op het onder of gelijk met het water peil gelegen deel en natte tot vochtige schrale graslandtypen op het boven het waterpeil gelegen deel).

Functie: grote helofyten; natte en vochtige, schrale vegetaties, amfibieën en insectenfauna;

Grondbalans: Uitgaand even een gemiddeld te overbruggen hoogte verschil van 0,50 m. bedraagt de hoeveelheid vrijkomende grond 1,25 m³ / m¹.

1:100

AS

Beheer is van belang

Baggeren met de wielpomp is het meest geschikt voor het diepte onderhoud.

- Belangrijk is hierbij dat de pomp geen zijvleugels heeft.
- Dun verspuiten na het maaien van de eerste snede in reservaat grasland geeft het beste effect.
- In de Krimpenerwaard hanteren we een frequentie van eenmaal per 4 jaar op sloten tot een boven breedte van 6 meter.
- Bijkomend voordeel in weidevogelgebieden is dat in het jaar van baggeren geen vaste mestgift hoeft te worden aangewend. Derhalve een afname van de vaste mest behoefte met 25%

Een baggerpomp met vleugels is niet gewenst daar alle fauna uit de sloot wordt verwijderd. Alleen onder speciale beheer ingrepen kan deze pomp verantwoord zijn.

En een goede versie

Voor oeverschoning zijn de ecoreiniger en de maaikorf de meest geëigende machines.

- Voor de iets zwaardere kanten kan de maaikorf worden ingezet.. Het verdient aanbeveling met deze machine zo laat mogelijk in het seizoen te schonen en het schoningsmateriaal circa 1 tot 2 meter 'over' de oever heen te plaatsen.
- De meer grazige oevers kunnen met de ecoreiniger worden geschoond. Deze machine wordt bij voorkeur in september gebruikt. Het vee eet dan nog veel van het maaisel weg zeker als er a.g.v. nattere omstandigheden een droge stof behoefte is.

De ecoreiniger in beeld

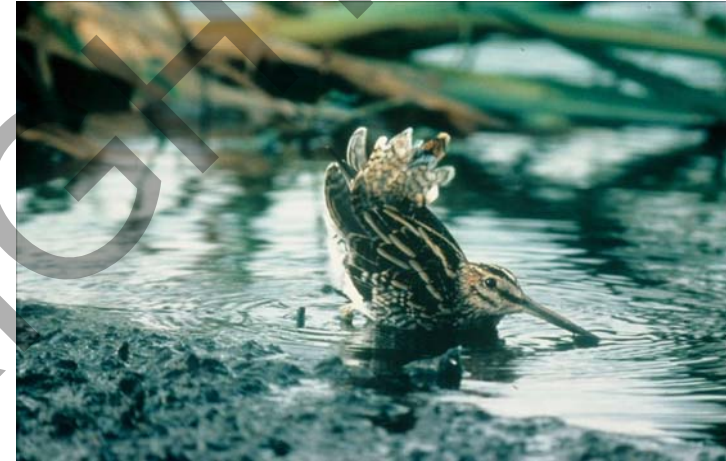

De maaikorf

Niet alleen vissen en amfibieën profiteren

Fotografie:

Diny Buisman
Rudi Terlouw

COPYRIGHT

Productie:

Zuid-Hollands Landschap,
Regio Veenweiden

Juni 2009